

سالگرد مادر سنجری

پنجشنبه، ۲۰ مه ۲۰۰۴، یک سال پس از درگذشت رفیق مادر سنجری، جمعی از رفقا و دوستان وی بر مزارش در قبرستان پرلاشز (پاریس) گرد آمدند. پوران بازرگان که رفیق مادر را از سال ۱۳۵۰ پشت درهای زندان قزل قلعه می شناخته، با سخن کوتاه زیر از وی و از آرمانش تجلیل کرد:

رفقا، دوستان،

لحظه ای درباره ی مکان و زمان و مناسبتی که ما را در اینجا گرد هم آورده تأمل کنیم.

یک سال از درگذشت رفیق مادر سنجری می گذرد، که اولاً خودش مبارز بود و بعد، مادر چند فرزند مبارز بود که دو تن از آنان شهید شدند. مبارزی از یک سنت پایدار و امیدوار کننده که در راه آزادی و برابری از پویش باز نمی ماند. مبارزه ای که مرزها را در می نوردد و زمان ها را به هم می پیوندد و نسل ها و انسان های ظاهراً بیگانه از یکدیگر را وحدت می بخشد.

مکانی که در آن ایستاده ایم یکی از اماکن تاریخی کشور میزبان ما فرانسه است و درست دویست سال از تأسیس آن می گذرد. در چنین روزی، در ۲۱ مه سال ۱۸۰۴ در زمان ناپلئون بوناپارت بود که قبرستان پرلاشز تأسیس شد. نخستین قبرستان لائیک. ثروتمندان تمایل نداشتند که در این جا که منطقه ای فقیر بود دفن شوند، لذا به منظور تبلیغ، تابوت و خاکستر برخی افراد مشهور مانند مولیر، لافونتن و آبلار ... را به اینجا منتقل کردند و هم اکنون بسیاری از خدمتگزاران علم و ادب و فرهنگ انسانی در آن آرمیده اند، از بالزاک و اسکارواید و شوپن تا مارسل پروست و صادق هدایت، از قهرمانان مقاومت ضد فاشیستی جنگ دوم جهانی تا محمود همشیری نماینده سازمان آزادیبخش فلسطین که در سال ۱۹۷۳ به دست مأموران اسرائیلی در پاریس ترور شد. از نظر زمانی، درست ۱۳۳ سال از کمون پاریس می گذرد و فردا ۲۱ مه آغاز هفته خونین است که در ۲۸ مه ۱۸۷۱ به سرکوب کامل کمون انجامید و نخستین حکومت کارگری جهان به دست بورژوازی ورسای به خون کشیده شد. ۱۴۷ نفر از کموناردها را پای دیوار کمون به گلوله بستند و ۶۹۴ نفر را در نبرد تن به تنی که در همین قبرستان جریان داشت کشتند.

کموناردها را نه تنها در پاریس بلکه در بسیار جاها از جمله در ایران به گلوله بستند، اما به قول ویکتور هوگو «جسدها بر خاک ماند ولی ایده ها برپا!»

باری، به یاد همه ی کموناردهای ایران و همه ی کموناردهای جهان شاید بجا باشد که امروز پای دیوار کمون هم برویم و وفاداری خود را به اصول جاودانه ی کمون پاریس، یعنی آزادی، برابری، برادری و ... یک بار دیگر در دل و مغز خویش تکرار کنیم.